

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเอกสารที่เกี่ยวข้องและ งานวิจัยต่าง ๆ ดังจะเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 ความหมายยาเสพติด
- 2.2 ประเภทของยาเสพติด
- 2.3 การแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.4 สาเหตุของการติดยาเสพติด
- 2.5 แนวทางการควบคุมป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยโดยรัฐบาล
- 2.6 บทบาทและหน้าที่ขององค์กรในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายของยาเสพติด

ความหมายของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 8 กำหนดไว้ว่า ยาเสพติดคือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายถึงยาสามัญประจำบ้าน บางตำราตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดผสมอยู่

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญยาเสพติดองค์การอนามัยโลกได้ให้คำจำกัดความของยาเสพติดว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายแล้ว โดยการกิน นิด สูบ หรือดมก็ตาม แล้วทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจ ผู้ใช้สารนี้เรียกว่ายาเสพติด และต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ที่ใช้ยานี้แล้วจะต้องเพิ่มขนาดอยู่ตลอดเวลา
2. เมื่อหยุดใช้ยา ก็จะทำให้เกิดอาการของการอดยา

3. ถ้าใช้เป็นเวลานาน จะเกิดความต้องการยามากทั้งทางร่างกายและจิตใจ
4. เกิดผลร้ายต่อสุขภาพในระยะยาว¹

2.1.2 ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะโดยยึดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1) แหล่งที่มา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural drugs) เป็นยาเสพติดที่สกัดได้จากพืชบางชนิดหรือจะนำมาแปลงด้วยกรรมวิธีอื่น ๆ เพื่อให้สะดวกสบายต่อการใช้ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ใบกระท่อม กัญชา เป็นต้น

(2) ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic drugs) เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมีและนำมาแทนยาเสพติดที่ได้จากธรรมชาติ เพราะมีสารเคมีบางชนิดที่ทำให้เสพติดผสมอยู่ เช่น แอล เอส ดี, เมธาโดฟ เพริดีน ไฟเซปโตน เป็นต้น

2) การออกฤทธิ์ของยาเสพติดที่มีผลต่อระบบประสาทของร่างกาย แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทกดประสาท (Depressants) เป็นยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางกดหรือระงับประสาท รวมทั้งยาจำพวก บาร์บิทูเรทและยานอนหลับ ยาเสพติดส่วนมากเป็นพวกกดประสาท เช่น ฝิ่น มอร์ฟ

(2) ประเภทกระตุ้นประสาท (Stimulants) เป็นยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางกระตุ้นเร้าประสาทและสมอง ในขณะที่ยาออกฤทธิ์ เช่น แอมเฟตามีน โคคาอีน คาเฟอีน เป็นต้น

(3) ประเภทหลอนประสาท (Hallucinogenic) เป็นยาจำพวกที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางสัมผัสประสาทโดยไม่มีสิ่งเกิดขึ้นจริงเป็นการหลอนตัวเอง เช่น แอล เอส ดี , ดี เอ็ม ที, เอส ที พี และเมสคาลิน เป็นต้น

(4) ประเภทออกฤทธิ์หลายอย่าง (Mixed) ยาเสพติดหลายประเภทที่เสพแล้วจะออกฤทธิ์หลายอย่าง เช่น กัญชา การเสพในระยะแรก ๆ จะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท แต่ถ้าเสพมากจะออกฤทธิ์ทำให้เกิดประสาทหลอนเกิดความผิดปกติทางสายตา หรือยาเสพติดประเภทเอลกอสอล ถ้าเสพน้อยจะกระตุ้นประสาท แต่ถ้าเสพมากจะกดประสาท เป็นต้น

3) ทางการแพทย์ แบ่งยาเสพติด ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภทฝิ่นและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฝิ่น เช่นมอร์ฟีน เฮโรอีน โคเคอีน ตลอดจน

¹กระทรวงศึกษาธิการ.คณะกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา, ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521), หน้า 14.

สารสังเคราะห์อื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันได้แก่ เฟซิดีน เมธาโดฟ ไฟเซปโตน เป็นต้น

(2) ประเภทกดประสาทหรือยากกลุ่มประสาท เช่น ฟิโนบาบิโตน ทูอินาล เซคโคนาล โซเดียมซอนเนอริล และยานอนหลับอื่น ๆ ได้แก่ โพรไมต์ คลอโรก-ไซเตรท พาราดีไฮด์ กูลตาไมด์ และเมตาไกลาคลน เป็นต้น

(3) ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน โคคาอิน และไบกะท่อม เป็นต้น

(4) ประเภทหลอนประสาท เช่น กัญชา แอลเสดี ดีเอ็มที เมสดาลัน และเหินบางชนิด เป็นต้น

(5) สารระเหยชนิดต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ น้ำมันผสมสี น้ำยาซักแห้ง และกาวบางชนิด เป็นต้น

(6) แอลกอฮอล์ เช่น เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เช่น เบียร์ เหล้า กระแช่ เป็นต้น

4) องค์การอนามัยโลก แบ่งยาเสพติดออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภท มอร์ฟิน เช่น ฝิ่น ผลัดภัณฑ์จากฝิ่น มอร์ฟิน อนุพันธ์ของมอร์ฟิน เช่น เฮโรอิน รวมทั้งสารสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น Pethidine, methadone, Detromoramide, ฯลฯ

(2) ประเภทบาร์บิทูเรต เช่น Benterbitone, Anyobarbitone, Oninailasliks, Barbiturates ชนิดอื่น ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงพวก Paraldehyde, Charalhydrate, Hyprobamate

(3) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น Ethyl alcohol เบียร์ สุรา ไวน์ เป็นต้น

(4) ประเภทโคเคน เช่น ใบโคคาและโคเคอิน

(5) ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา และยาจากยอดช่อดอกกัญชา

(6) ประเภทไบกะท่อม เช่น ไบกะท่อม

(7) ประเภทหลอนประสาท เช่น เห็ดขี้ควาย ลำโพง Lysergic acid

Dimethytryptamine Alropinelike drugs เป็นต้น

5) พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 แบ่งยาเสพติดเป็น 5 ประเภท ได้แก่

(1) ประเภท 1 ยาเสพติดชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอิน อาซีทอร์ฟิน เป็นต้น

(2) ประเภท 2 ยาเสพติดทั่วไป เช่น มอร์ฟิน โคคาอิน โคเคอินและฝิ่นยา

(3) ประเภท 3 ยาเสพติดที่มียาเสพติดประเภทที่ 2 เป็นส่วนผสมอยู่ด้วย ตามที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ตามมาตรา 43 เช่น ยาแก้ไอผสมโคเคอิน เป็นต้น

(4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซโทแอนไฮโดรท์ อาเซติลคลอไรด์ เป็นต้น

1. ปัจจัยทางจิตใจ

ปัญหาทางด้านจิตใจเป็นสาเหตุสำคัญของการติดยาในเด็กโดยพบว่า เด็กที่มีลักษณะดังนี้จะมีโอกาสติดสารเสพติดได้ง่าย คือ คี๋อคิง เรียนหนังสือไม่ดี เป็นเด็กเกเร ทำผิดกฎหมาย มีความรู้สึกในคุณค่าของตัวเองต่ำ มีอาการวิตกกังวลบ่อย มีอาการซึมเศร้า ไม่ร่าเริง ไม่สนุกสนาน และ ขาดการยับยั้งชั่งใจ หรือขาดการควบคุมอารมณ์

ส่วนวัยรุ่นที่ติดสารเสพติดจะมีลักษณะดังนี้คือ ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน ต้องการความเป็นอิสระมากเกินไป ขาดความเลื่อมใสในศาสนา และ มีความรู้สึกห่างเหินจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด

สิ่งแวดล้อมของวัยรุ่นที่ติดสารเสพติดมีลักษณะดังนี้ คือ บิดามารดาขาดการเอาใจใส่ดูแล บิดามารดาไม่ห้ามปรามเมื่อเด็กเสพยา เพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก และมีช่องทางได้สารมาง่าย

2. ปัจจัยทางสังคม

ลักษณะของบิดามารดาและครอบครัวที่ทำให้เด็กมีความเสี่ยงสูงต่อการติดสารเสพติดมีดังนี้

2.1 บิดามารดาติดสารเสพติด ลักษณะเช่นนี้เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เด็กมีความเสี่ยงสูงที่จะติดสารเสพติด เนื่องจากไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กได้ รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวหลาย ๆ อย่างตามมา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ เศรษฐกิจและการทำผิดกฎหมาย

2.2 สภาพครอบครัววุ่นวาย บิดามารดามีเรื่องบาดหมางกันมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ และขาดความสามารถในการยกระดับของครอบครัว รวมทั้งขาดความสำนึกในคุณค่าของตนเอง

2.3 การหย่าร้างและการแต่งงานใหม่ของบิดาและมารดา มีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่น เด็กขาดที่พึ่งพิงทางด้านจิตใจ ขาดคนชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และการศึกษา เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ทำให้โอกาสที่เด็กจะติดสารเสพติดมีสูง

2.4 บิดามารดาและครอบครัวที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล ขาดความอบอุ่น และไม่มีผู้ที่คอยช่วยรับฟังปัญหาและปลอบประโลมยามมีความทุกข์ ทำให้เด็กมีโอกาสสูงที่จะติดสาร

3. ปัจจัยทางเพื่อน

เพื่อนมีอิทธิพลต่อการคิดสารของเด็กมากเช่นกัน โดยพบว่า เพื่อนที่มีลักษณะคิดสารเสพติดแล้วมาชักจูงผู้ป่วย มีท่าทางส่งเสริมการใช้สาร มีความผูกพันกันมาก สามารถหาสารมาได้ง่าย เช่นนี้ทำให้เด็กมีโอกาสดูงที่จะคิดสาร

4. ป่วยเป็นโรคทางจิตเวช

พบว่าเด็กที่คิดสารจำนวนมากกว่าครึ่งป่วยเป็นโรคทางจิตเวช ได้แก่ มีความประพฤติดปกติ (เด็กเกเร) โรคซึมเศร้า โรคกังวล และโรคชนสมาธิสั้น เด็กเหล่านี้เสพสารด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อลดอาการไม่สบาย เช่น ความวิตกกังวล อาการซึมเศร้า เด็กเกเรเสพสารเนื่องจากขาดจริยธรรม ไม่รู้จักความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และเพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

ประมวลจากการวิจัย แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิในสังคมไทย และจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้¹

1. สาเหตุจากตัวบุคคล มีองค์ประกอบดังนี้

- 1.1 บุคลิก และสภาพจิตใจโดยทั่วไป มีลักษณะผิดไปจากปกติ อ่อนแอ ก้าวร้าวต่อต้านสังคม มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงหันไปพึ่งสารเสพติด
- 1.2 สติปัญญา ไม่เฉียบคม แก้ปัญหาไม่เป็น ต้องพึ่งสารเสพติด
- 1.3 อารมณ์ และความต้องการ ซึ่งเป็นพื้นฐานโดยเฉพาะของวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งท้าทาย ผู้ที่มีอารมณ์อ่อนไหว หวังจะได้พบทางออกที่พอใจ
- 1.4 สังคมสัมพันธ์ ต้องการยอมรับจากสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน เกรงใจไม่เหลือเฟือ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน เอาอย่างเพื่อน
- 1.5 ร่างกาย ยาเสพติดช่วยให้ร่างกายสบายเพิ่มความรู้สึกอดทน ทำงานหรืออ่านหนังสือได้นาน

2. สาเหตุจากสังคมสิ่งแวดล้อม มีความหลากหลาย สับสน ซับซ้อน เป็นกระแสที่มีอิทธิพลชักจูงไปในทิศทางตามที่สภาพสังคมเอื้อให้เกิดปัญหาเสพติด

2.1 สาเหตุจากสังคมสิ่งแวดล้อมในครอบครัว พ่อแม่และบรรพบุรุษในครอบครัวเป็นปัจจัยที่จะหล่อหลอม ปลูกปั้นบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ สุขภาพจิตที่ดี แต่ปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของครอบครัวไทยได้เปลี่ยนหน้าที่และบทบาทไปแล้ว เป็นดังนี้

2.1.1 มุ่งแต่หาเงิน ไม่มีเวลาสร้างความรักความอบอุ่น

¹ โกศล วงสวรรค์, สติติ วงศ์สวรรค์, รศ., ปัญหาสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น (1977) จำกัด, 2537), หน้า 300-303.

2.1.2 ครอบครัวที่รวยเลี้ยงลูกด้วยเงิน เยาวชนจึงไปแสวงหาความสุขในทางไม่เหมาะสม ครอบครัวยากจนแร้นแค้น เยาวชนก็หาทางออกในทางที่ผิด

2.1.3 ลักษณะที่อยู่อาศัย มีผลให้เสื่อมโทรมทางสุขภาพจิต

2.2 สาเหตุจากสังคมสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

2.2.1 สื่อสารมวลชน แพร่ข่าวสาร กระตุ้นให้เกิดความอยากทดลอง เอาแบบอย่างเรื่องที่ตนสนใจ มีข่าวยาเสพติดบ่อย ๆ เข้าทำให้สนใจ

2.2.2 สภาพแวดล้อมที่เป็นตัวบุคคล อยู่ใกล้ชิดกับคนเสพยา จึงชักจูงใจให้เชื่อได้ง่าย ต้องการให้ยอมรับ จึงลองใช้จนติด ต้องการความสนุกสนาน เพื่อนชวน พ่อแม่ใช้ยาเสพติด

2.2.3 สภาพแวดล้อมที่เป็นสถานที่ อยู่ใกล้ชิดกับแหล่งยาเสพติด เช่น แหล่งชุมชนแออัด สถานเริงรมย์ โต๊ะสนุกเกอร์ ฯลฯ

2.2.4 ป้างัยเกื้อหนุน หาซื้อได้ง่าย สะดวก ขายได้กำไรงาม

2.2.5 รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซื่อซายัน ยาเลิฟ ยาบ้า ซึ่งทำหายดี น่าลอง ผู้ใกล้ชิดบอกกล่าวว่ามีประโยชน์

2.3 สาเหตุจากสังคมสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

2.3.1 บรรยากาศเสื่อมโทรม มีแหล่งมั่วสุม ตั้งอยู่ใกล้แหล่งเอื้อต่อการก่อให้เกิดปัญหาสารเสพติด

2.3.2 การบริหาร ระเบียบวินัยของโรงเรียนดิ่งหรือหย่อนมากไป บางโรงเรียนเข้มงวดมากไป บางแห่งปล่อยปละละเลย ขาดการเอาใจใส่

2.3.3 หลักสูตรไม่เหมาะสมไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เด็กเบื่อหน่ายจึงหนีไปหาความสุขจากยาเสพติด

2.3.4 ครู อาจารย์ มีภาระมากไม่เอาใจใส่นักเรียน ครูตระหนักในหน้าที่ ลดลง ยังไม่ได้พัฒนาค้นคว้าวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.3.5 กลุ่มเพื่อน ชักชวนกันไปเสพยาเสพติด

3. สาเหตุจากตัวยา ตัวยาเสพติดมีคุณสมบัติที่เอื้อให้มนุษย์ต้องการใช้ เพราะผู้ใช้เห็นผลทันที ลดความทุกข์ เกิดความสุขเมื่อสารเอนโดฟินหลั่งออกมาจากสมอง เมื่อเสพยา ส่วนโทษมหันต์ที่ตามมาภายหลังเป็นอีกขั้นหนึ่ง

สภาพการณ์ที่ผลักดันให้บุคคลต้องเสพยาเสพติดให้โทษ ส่วนใหญ่มาจากปัญหาการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อม ความไม่รู้เท่าทันการติดต่อสภาวะต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว อีกทั้งได้มี

กลุ่มคนที่เรียกได้ว่าเป็นอาชญากรสังคมที่ขาดมนุษยธรรม มุ่งส่งเสริมการผลิตเพื่อผลประโยชน์เชิงธุรกิจ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้กล่าวถึงและจำแนก สาเหตุของการแพร่ระบาดและการเสพยาเสพติดไว้เป็นสาเหตุหลัก 3 ประเด็น ดังนี้

1. สาเหตุด้านบุคคลที่ทำให้ติดสารเสพติด

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กล่าวถึงประเด็นการติดสารของบุคคลว่า

1.1 ติดยาเพราะสภาพความต้องการทางจิตใจ

1.1.1 เพื่อกระตุ้นประสาทให้ตื่นตัว กระฉับกระเฉง มีชั่วโมงทำงานนาน เป็นความคิดและการกระทำหรือพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ทำงานหนักและทำงานนาน ๆ คิดใช้สิ่งเสพติด จึงใช้เครื่องดื่มที่มีคาเฟอีน โคเคน ยาบ้า ยาไอ แอล เอส ดี ฯลฯ

1.1.2 เพราะความอยากรู้อยากลอง เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ โดยทั่วไป ในกรณีเสพยาโดยมากเป็นกลุ่มวัยรุ่นและคนที่มีนิสัยชอบแหวกแนว อยากเด่นอยากดัง ใจกล้า บ้าปิ่น ลองเสพยาเพราะความประมาท ไม่ได้นึกถึงอันตรายที่รอคอยอยู่ข้างหน้า

1.1.3 เพราะความเข้าใจผิด คิดว่าปวดเมื่อย นอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ฯลฯ บำบัดได้ด้วยสารเสพติด หรือยาแก้ปวด ยานอนหลับ สุรา บุหรี่ ฯลฯ ผู้ที่ต้องทำงานนาน ๆ ใช้เครื่องดื่มประเภทกาแฟ แต่เมื่อใช้นานวันต้องเพิ่มปริมาณยิ่งขึ้น ที่สุดก็ติด

1.1.4 เพื่อความสบายใจ เมื่อมีปัญหาชีวิต อาจเป็นปัญหาที่ทำงาน ปัญหาของครอบครัว การคบเพื่อน คนรัก ฯลฯ ใช้สิ่งเสพติดเพื่อให้คลายความวิตกกังวล ความเครียด ความไม่สบายใจ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์ แรก ๆ จะใช้ยาระงับประสาทก่อน

1.1.5 เพื่อหลีกหนีความจริง หรือปกปิดปมด้อยของตนเอง คนที่มีความทุกข์ประสบปัญหา หาทางออกด้วยวิธีอื่นไม่ได้ มักใช้สิ่งเสพติดเพื่อให้ลืมทุกข์ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่ม ประเภทแอลกอฮอล์ ฟีน กัญชา ยาแก้ปวด

1.2 ติดเพราะถูกหลอกลวง ถูกเพื่อนหลอกหรือปลอมปนไปกับอาหาร เครื่องดื่ม

1.3 ติดเพราะสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย อิทธิพลกลุ่มเพื่อน

1.3.1 อยู่ใกล้ชิดกับผู้เสพยาสิ่งเสพติด

1.3.2 การอยู่อาศัยหรือทำงานในแหล่งอบายมุข ซึ่งมีการเสพยา และขายสิ่งเสพติด

1.4 ติดเพราะเป็นคนมีบุคลิกภาพเกร่ออยู่แล้ว

1.5 คิดเพราะความจำเป็นของร่างกายและจิตใจ

1.5.1 เพื่อระงับความเจ็บปวด

1.5.2 เพราะมีจิตใจอ่อนแอ

1.6. สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

6.1 สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงของครอบครัว ส่งผลให้สมาชิกขาดความอบอุ่น ความมั่นคงในจิตใจ

6.2 ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. นโยบายและมาตรการของประเทศเกี่ยวกับการผลิตและการค้าสิ่งเสพติดที่เคยผิดพลาดและยุทธวิธีป้องกันปราบปรามที่ไม่ทันต่อการแพร่ระบาดของสิ่งเสพติดในประเทศไทย รัฐอนุญาตให้ค้าสิ่งเสพติดเพื่อต้องการเก็บภาษี แม้จะมีนโยบายปราบปรามการผลิต การจำหน่าย การเสพยาเสพติดมีบทลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต แต่ก็ไม่ได้เด็ดขาด จริงจัง เจ้าหน้าที่ นักการเมือง ผู้มีอิทธิพลแอบแฝงอยู่เบื้องหลังอย่างซับซ้อน

3. ภาวะคุณธรรมเสื่อมและอิทธิพลของกลุ่มจารีตประเพณีเสื่อมลงในสังคมปัจจุบัน กลุ่มผู้รักษา และถ่ายทอดจารีตประเพณี ไม่ว่าพ่อแม่ พระ ครู ผู้นำสังคม ลดบทบาทการอบรม ถ่ายทอดจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพแก่ลูกหลาน วัตถุนิยมมีอิทธิพลและเป็นทางเลือกใหม่เมื่อเกิดปัญหาชีวิตและด้านจิตใจ จึงมุ่งใช้วัตถุ คือ สารเสพติดในขณะที่ยุติ ผู้จำหน่ายสารเสพติดมิได้กระดาการต่อการกระทำผิด เพราะขาดคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม จึงเป็นสาเหตุของการระบาดของสิ่งเสพติด

2.1.5 แนวทางการควบคุมป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในประเทศไทยโดยรัฐบาล

จากการศึกษาเอกสารแนวคิดและทิศทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)¹ กล่าวว่าไว้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เร่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ปราบปรามและดำเนินการทางกฎหมายอย่างจริงจัง ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้น

¹ ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549), (กรุงเทพฯ: พัฒนา จำกัด: ม.ปพ.), หน้า 9

ขบวนการผลิต และค้ายาเสพติด รวมทั้งปรับระบบบริหาร จัดการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม¹ การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการดำเนินการให้เป็นไปในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเพิ่มบทบาทของทุกฝ่ายในสังคมให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาทุกชั้นโดย

1. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย

1.1 ให้ครอบคลุม องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนภาคธุรกิจเอกชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของชุมชนด้วยกระบวนการประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเฝ้าระวังปัญหาการผลิต การเสพและการค้ายาเสพติดตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการป้องกันตนเองแก่เด็กและเยาวชนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

1.2 ให้มีการคัดกรองกลุ่มผู้เสพติดที่ไม่ใช่ผู้ค้าออกมาบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพรวมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการฝึกอาชีพสร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

1.3 เร่งรัดการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการปราบปรามที่รวดเร็ว เด็ดขาดจริงจัง และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อสกัดกั้นขบวนการผลิตและค้ายาเสพติด โดยเฉพาะพื้นที่รอยต่อบริเวณชายแดน

การป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด²

1. นโยบายของรัฐบาลในด้านป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด อันนับเป็นมาตรการสำคัญระดับชาติ ตามแผนการพัฒนาประเทศดังนี้

¹ อังแล้ว,ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549), หน้า 59.

² โกศล วงสวรรค์, สติติ วงศ์สวรรค์, รศ., ปัญหายาเสพติดไทย, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น (1977) จำกัด, 2537) หน้า 284-291.

1.1 ในด้านการปราบปรามสิ่งเสพติดทุกชนิดที่กำลังระบาดอยู่ในประเทศจะจับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายทั้งรายใหญ่และรายย่อย ตลอดจนจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพื่อส่งตัวไปปรับการบำรุงรักษา

1.2 ในด้านการป้องกัน จะดำเนินการเผยแพร่โทษพิษภัยของสิ่งเสพติดอย่างกว้างขวางและให้ได้ผลยิ่งขึ้น

1.3 ในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด จะส่งเสริมสนับสนุนโรงพยาบาลและสถานบำบัดรักษาให้ดำเนินงานด้านบำบัดรักษา และการสงเคราะห์ผู้ติดยาเสพติดอย่างกว้างขวางและให้ได้ผลยิ่งขึ้น

1.4 ในด้านการดำเนินการพัฒนาและช่วยเหลือเกษตรกร จะให้ปลูกพืชอย่างอื่นทดแทนฝิ่น จัดการตลาดให้ได้ผลอย่างจริงจัง

1.5 จะให้ความร่วมมือกับนานาชาติในการปราบปรามสิ่งเสพติด

2. การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ให้ทันต่อสถานการณ์ จนถึงปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งเสพติดหลายฉบับ ตั้งแต่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ จนถึงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก

3. การดำเนินการปราบสิ่งเสพติด ผลการดำเนินการปราบปราม ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา เริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2530 ฝิ่นและเฮโรอีน ในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ สามารถทำลายแหล่งผลิตได้ รวมทั้งจังหวัดสำคัญคือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปางและสงขลาด้วย เช่นเดียวกับกัญชาที่สามารถปราบปรามให้ลดลงในพื้นที่ 5 จังหวัดในภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา โลก ดากและเพชรบูรณ์ แต่ทว่าในทางตรงข้ามกลับปรากฏแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการเสพยาแอมเฟตามีนและสารระเหยในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและวัยรุ่นจนน่าตกใจ สำนักงานคณะรัฐมนตรี และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่โดยตรงในการปราบปรามการระบาดของสิ่งเสพติดที่ผลิตและจำหน่ายภายในประเทศ ในลแวกประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศทางตะวันตก แต่อย่างไรก็ตาม องค์การปราบปรามยังคงยอมรับในข้อจำกัดบางประการที่ทำให้การปราบปรามขาดประสิทธิภาพและไม่ทันสถานการณ์ได้แก่

3.1 ความไม่สมบูรณ์และขาดประสิทธิภาพของบุคคล งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปราบปรามของเจ้าหน้าที่

3.2 ความไม่คล่องตัวในการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐการหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพราะระบบราชการเชื่องช้า

3.3 ความซับซ้อนและเงื่อนไขทางการเมืองทั้งภายในและการเมืองระหว่างประเทศ

3.4 มีการคอร์รัปชันในการดำเนินงาน

3.5 การพัฒนาประเทศได้ช่วยขยายเครือข่ายการค้าสิ่งเสพติดให้สะดวกยิ่งขึ้น จากความก้าวหน้าของระบบการสื่อสารคมนาคม และระบบการเงิน ในระบบเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค ซึ่งกระจายพื้นที่ให้กว้างขวางและยากแก่การปราบปราม

4. การป้องกันด้วยวิธีให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนเกิดการสอดส่องดูแลเข้มแข็งโทษแก่บุคคลภายในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมายสำคัญในการป้องกันการติดยาเสพติด เช่น บิดบุคคล มารดา ครูเยาวชน ผู้นำชุมชน ชาวเขา เป็นต้น ด้วยการใช้สื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อมวลชน นิทรรศการ ฯลฯ

4.2 การให้การศึกษาและพัฒนาบุคคล เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในสถานศึกษาด้วยการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับยาเสพติด โทษภัย และวิธีการป้องกัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการตัดสินใจการดำเนินชีวิตที่ดี

4.3 ความร่วมมือของชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ด้วยวิธีการใช้อาสาสมัครและทรัพยากรของท้องถิ่น

4.4 การให้ความร่วมมือกับทางราชการในการแจ้งแหล่งการระบาดของยาเสพติด แนวทางในการให้การศึกษาเพื่อปฏิบัติตน ของกลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ฯลฯ ต่อการป้องกันการติดยาเสพติด ดังสำนักงาน ป.ป.ส. ได้เผยแพร่ว่า

1. เด็กและเยาวชนกับการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 หมั่นศึกษาความรู้ เกี่ยวกับโทษพิษภัยและอันตรายอันเกิดจากการใช้ยาเสพติด ตลอดจนเรียนรู้ถึงวิธีใช้ยาให้ถูกต้องหลักการแพทย์

1.2 มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะไม่ลอง ทดลองยาเสพติด (เพราะยาเสพติดบางประเภทเสพติดเพียง 1-2 ครั้ง ก็จะตกเป็นทาสของยาเสพติดทันที)

1.3 ไม่เชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อ หรือคำชักชวนใด ๆ ว่า ยาเสพติดจะสามารถช่วยให้คลายความทุกข์ หรือก่อให้เกิดความสุข ความสนุกต่างๆ อย่างเด็ดขาด

1.4 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม เช่น การออกกำลังกาย เล่นกีฬา ช่วยทำงานบ้าน ช่วยหารายได้พิเศษให้กับครอบครัวในช่วงปิดภาคเรียน ชักชวนสมาชิกในครอบครัวออกกำลังกาย เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ในชุมชน เป็นต้น

1.5 รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี

1.6 หลีกเลี่ยงการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน ไม่มั่วสุมกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.7 เมื่อมีปัญหา ควรปรึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิดที่เราไว้วางใจ เพื่อหาแนวทางแก้ไข
ปัญหา

2. พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์กับการป้องกันยาเสพติด ได้แก่

2.1 ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

2.2 แนะนำ ตักเตือน ให้ความรู้แก่สมาชิกฯ ของตน ให้เกิดความตระหนักถึงโทษพิษ
ภัยของยาเสพติด

2.3 สอดส่องดูแลสมาชิกฯ ตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่าติดยาให้รีบนำไป
บำบัดรักษาทันที

2.4 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกฯ ด้วยการไม่สูบบุหรี่ไม่
ใช้ยาเสพติดใด ๆ

2.5 ให้คำปรึกษา เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สมาชิก เมื่อสมาชิก มีปัญหา

2.6 ส่งเสริมให้สมาชิก รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.7 ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม โดยการ
แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งผลิต คำ จำหน่ายและแหล่งมั่วสุมยาเสพติด เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

3. ผู้ทำงานในสถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการ
หมายถึง ผู้ใช้แรงงาน และผู้ให้บริการในสาขาอาชีพต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มประมงพาณิชย์ กลุ่ม
แรงงานขนส่ง กลุ่มแรงงานอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม และผู้ให้บริการในสถานบริการสถาน
เริงรมย์ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หมายถึงกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยง อันได้แก่ กลุ่มเด็กใน
อุปการะของสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็ก กลุ่มผู้ต้องขัง (เรือนจำ ทัดตะสถานบำบัดพิเศษ) กลุ่มอยู่ในความดูแลของกรมควบคุมความ
ประพฤติ กลุ่มหญิงอาชีพพิเศษ ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ กลุ่มทหาร กลุ่มชาวไทยภูเขา กลุ่มชาวไทย
มุสลิม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีมาตรการ 5 ประการ คือ

3.1 มาตรการทางการศึกษา (Education Measure) เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมาย อันจะเป็นภูมิคุ้มกัน
ยาเสพติด โดยจะบรรจุเนื้อหาผสมผสานไปในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในระบบปกติ

3.2 มาตรการสนเทศ (Information Measure) เป็นการให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับ
โทษพิษภัย อันตรายของยาเสพติด และวิธีการป้องกันยาเสพติด โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ
เพื่อที่จะให้กลุ่มเป้าหมายตระหนัก โดยมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อ
การป้องกัน และการต่อต้านยาเสพติด

3.3 มาตรการทางเลือก (Alternative Measure) เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการในขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้รู้จักหาทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อเป็นการนำตนเองไปสู่การมีคุณภาพ ไม่ต้องพึ่งยาเสพติด

3.4 มาตรการสอดแทรก (Intervention Measure) เป็นการจัดกิจกรรมที่จะช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหา ให้สามารถรู้จักหลีกเลี่ยงและแก้ไขปัญหา หรือเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ และถ้าบุคคลมีการใช้ยาเสพติดอยู่แล้วให้รู้จักเลือกและตัดสินใจในการที่จะใช้บริการทางสังคมต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม

3.5 มาตรการใช้วัฒนธรรมใหม่ (Innovation Measure) เป็นการนำเอาวิธีการ กระบวนการ หรือเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพ

แนวคิด แนวปฏิบัติมาตรการป้องกันการติดสิ่งเสพติด ให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพราะปัญหาสิ่งเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรง บ่อนทำลายทรัพยากรมนุษย์ของชาติ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนต้องช่วยกันป้องกันการติดสิ่งเสพติดซึ่งอาจจะทำได้ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึงโทษของสิ่งเสพติด โดยสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร เอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ ป้ายนิเทศ นิทรรศการ

2. การให้ความรู้เรื่องโทษของสิ่งเสพติด โดยจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ถึงโทษและอันตรายของสิ่งเสพติด แจกแก่นักเรียน นักศึกษาสถาบันต่าง ๆ กล่าวถึงภัยของการทดลอง

3. ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง มีการวางแผน ดกลงร่วมมือกันสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิด ถ้าเห็นผิดปกติต้องรีบติดตามพยายามหาข้อเท็จจริง เรียกมาพูดคุยเพื่อหาวิธีป้องกันก่อนที่จะสายเกินไป

4. ส่งเสริมการให้ความอบอุ่นในครอบครัว สร้างบรรยากาศของความอบอุ่นที่แสดงออกซึ่งความรัก ความเข้าใจ ความเอ็นดู ให้เกิดมีขึ้นภายในครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะสมาชิกในครอบครัวถ้ามีความสบายใจ ก็ไม่หันไปใช้สิ่งเสพติดเป็นเครื่องบำบัดความทุกข์พยายามแก้ปัญหาที่เป็นปัจจัยโน้มนำไปสู่การเสพยาเสพติด เช่นการแตกแยกในครอบครัว การทอดทิ้งเด็ก

5. การส่งเสริมสุขภาพจิต อย่าให้มีเครียด แนะนำให้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา บริหารร่างกาย ฟังและเล่นดนตรี รับประทานอาหารที่มีประโยชน์

6. ให้ฝึกอบรมตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวง่าย ไม่หลงคำชักชวน ท้อแท้ต่อชีวิต

7. สอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัว ไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เอาใจใส่พ่าร่วมสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงโทษของยาเสพติดให้โทษ ห้ามปรามไม่ให้ไปสมาคมกับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นคนติดยา หรือคนขาย

8. ช่วยแนะนำชี้แจงญาติ มิตร เพื่อนบ้าน ให้เข้าใจถึงโทษภัยของยาเสพติด

9. ให้ความช่วยเหลือทางราชการ ในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด แจ้งเบาะแสแหล่งค้ายาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดให้ทางราชการทราบ แต่ต้องสืบทราบว่าเจ้าหน้าที่คนใดควรแจ้งได้ บางคนเป็นเจ้าหน้าที่ชั่ว รู้เห็นเป็นใจ มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่กับผู้ผลิตหรือจำหน่าย อาจทำให้ผู้หวังดีเดือดร้อนได้

10. ป้องกันการผลิต ไม่ให้เช่าสถานที่ ไม่ขายอุปกรณ์ เพื่อผลิตยาเสพติด ไม่ให้ที่พักอาศัย ให้เลิกปลูกฝิ่น เลิกผลิตยาเสพติดแนะนำให้ปลูกพืชทดแทน ให้ประกอบอาชีพอื่นที่สุจริต

11. กำชับ บัญชาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง

12. ลงโทษผู้ประพฤติด้อย่างจริงจัง และลงโทษสถานหนัก รัฐบาลต้องมีความจริงจังและจริงจัง

13. ให้ปลูกพืชอื่นแทนฝิ่น

2.1.6 บทบาทและหน้าที่ขององค์กรในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าและการเสพยาบ้า นับเป็นปัญหาสังคมอย่างรุนแรงมากในปัจจุบัน การป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดปัญหานี้ในสังคมจึงต้องกระทำโดยการร่วมมือกันของทุกฝ่าย ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และรัฐบาล ซึ่งสามารถกระทำได้ตามบทบาทและหน้าที่¹ของแต่ละองค์กร¹

1) บทบาทของครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรจะมีหน้าที่ในการสร้างบุคลิกภาพ ค่านิยม และทัศนคติที่ดี ตลอดจนให้ความรู้ที่เหมาะสมต่อเยาวชน อันจะช่วยเป็นภูมิคุ้มกัน ไม่ให้เด็กไปเสพยาเสพติด พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเป็นที่พึ่งของเยาวชน พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษา และช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา จะได้เลือกวิธีแก้ไขให้ถูกทาง ควรจะช่วยให้เด็กคบเพื่อนที่ดีและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ใช้เวลาว่างให้เหมาะสม มีพฤติกรรมทางสร้างสรรค์ เช่น เล่นกีฬา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

2) บทบาทของเพื่อน เพื่อนเป็นจุดสำคัญในการที่จะชักนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่ปัญหายาบ้า ดังนั้นการคบเพื่อนจึงเลือกคบกับเพื่อนที่ดี ไม่ชักนำไปสู่การทดลองเสพยา

¹ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์, ปัญหาสังคม, (กท.: สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, 2544), หน้า 73-75.

3) บทบาทของครูและโรงเรียน โดยเฉพาะบทบาทของครูประจำชั้น ซึ่งเป็นครูที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ควรจะให้ความสนใจนักเรียนให้มาก อาทิ ต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นของตนเอง ว่ามีนักเรียนคนใดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติบ้าง ควรมีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาช่วยเหลือต่อไป ควรยื่นมือเข้าช่วยเหลือในกรณีที่แน่ใจว่าเด็กกำลังประสบปัญหา เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งหรือบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กนั้น ๆ ได้ ควรร่วมกิจกรรมของเด็กโดยเฉพาะในโอกาสสังสรรค์เพื่อความบันเทิง หรือร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ควรมีโอกาสไปเยี่ยมเยียนยังที่พักของนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนมิได้อยู่กับบิดามารดา และครูควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาบ้า หรือยาเสพติดชนิดอื่น เพื่อแนะนำชี้แจงให้นักเรียนมองเห็นภัยอันตรายที่มาจากยาเสพติด

4) บทบาทของชุมชน ชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหายาบ้าและยาเสพติดชนิดอื่น การปราบปรามและควบคุมยาบ้าและยาเสพติดชนิดอื่น ควรทำได้โดยการใช้กฎหมายที่เหมาะสมและการรักษากฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถจะป้องกันปัญหายาบ้าได้โดยการกำจัดแหล่งมั่วสุม และแหล่งอบายมุขต่างๆ ให้หมดไปจากชุมชน เพราะแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่ชักนำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาบ้าหรือยาเสพติดชนิดอื่น

5) บทบาทของรัฐบาล รัฐบาลควรให้ความสำคัญและจริงจังกับการป้องกันและปราบปรามยาบ้า โดยการปราบปรามขบวนการค้ายาบ้าอย่างจริงจัง บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าอย่างรุนแรง เช่น ประหารชีวิตผู้ค้ายาบ้า ยึดทรัพย์ผู้ค้ายาบ้าในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สมบัติเหล่านั้นได้มาจากการค้ายาบ้า เป็นต้น การป้องกันมิให้เกิดปัญหายาบ้า รัฐบาลควรมีนโยบายที่จะให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีโครงการในการป้องกันปัญหายาบ้าและดำเนินการตามนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

ทุกรัฐบาลของไทยที่ผ่านมา ได้เอาใจจริงเอาใจในการปราบปรามและป้องกันปัญหายาบ้า เพราะเห็นว่าปัญหายาบ้าเป็นปัญหาที่สำคัญและมีระดับความรุนแรงของปัญหาเป็นอันดับต้น ๆ ของปัญหาของประเทศ ดังที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้กล่าวในการประชุมปฏิบัติการวางแผนป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ว่า “ปัจจุบันปัญหายาเสพติดทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ค้า ซึ่งถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรและความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งทำลายชาติ และต้องถือว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ทรยศต่อชาติด้วย จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการป้องกัน”

หลักการป้องกันและแก้ไขกันยาเสพติด

1. การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด การป้องกันและปราบปราม
2. การให้ความรู้เรื่องยาเสพติด
3. การจัดสภาพแวดล้อม
4. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิตา กันทะ¹ ศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา 8 พบว่า ยาเสพติดที่พบมากในโรงเรียน คือ บุหรี่ สำหรับการดำเนินกิจกรรมป้องกันยาเสพติดนั้นมีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการประกอบด้วยผู้บริหาร ครู อาจารย์ มีสมาคมผู้ปกครอง ครู และกรรมการศึกษาโรงเรียน กิจกรรมการป้องกันยาเสพติดที่จัดมาก คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และจัดทำป้ายนิเทศ

แนวทางในการดำเนินการป้องกันนั้นยังคงให้มีคณะกรรมการอันประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย สำหรับกิจกรรมป้องกันยาเสพติดนั้นควรให้มีการสอดแทรกในทุกวิชา เชิญวิทยากรมาบรรยาย จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการป้องกันยาเสพติด ครูอาจารย์ทุกคนต้องช่วยสอดส่อง พฤติกรรมของนักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและส่งเสริมนันทนาการ

วีรพงศ์ ใจสุนทร² ศึกษาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ที่พบมีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ บุหรี่ สาเหตุของการแพร่ระบาดโดยนักเรียนนำมาเสพในโรงเรียน มีการมั่วสุมกันมากที่บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม ภายในโรงเรียน สำหรับแหล่งมั่วสุมภายนอกโรงเรียนคือ ที่บ้าน โดยที่โรงเรียนเป็นแหล่งที่มีการซื้อขายยาเสพติดกันมากที่สุด โรงเรียนมีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครู อาจารย์ส่วนใหญ่รับทราบนโยบายการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน มาตรการที่ใช้มากที่สุดเมื่อพบนักเรียนที่ติดยาเสพติด ใช้การดักเตือน บุคลากรใน

¹ทิตา กันทะ, แนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 8. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540. (บทคัดย่อ)

²วีรพงศ์ ใจสุนทร, การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลำพูน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542. (บทคัดย่อ)

โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดโดยการจัดให้มีการประชุม และการฝึกอบรม มีการจัดเอกสารเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนมีการจัดเอกสาร แผ่นพับ เรื่องยาเสพติดแจกครู นักเรียนและผู้ปกครอง สำหรับวิธีการเผยแพร่ความรู้ที่ใช้มากที่สุด คือ การจัดป้ายประกาศ ให้ป้ายประกาศให้นักเรียนค้นคว้าและจัดทำรายงานเกี่ยวกับยาเสพติด มีการสอดแทรกความรู้และวิธีการป้องกันยาเสพติดในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีการอบรมแกนนำนักเรียนด้วย มีการสนับสนุนด้านกำลังใจและสวัสดิการให้แก่ครูผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดมีการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมและโครงสร้างที่ร่มรื่น ปลอดภัยรวมถึงมีการจัดอุปกรณ์กีฬาให้นักเรียน มีอาจารย์เวรตรวจตราดูแลสถานที่ลับตาเป็นประจำ มีการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดโดยการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด มีการผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อการรณรงค์ โดยได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกมากที่สุด มีการจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดและการจัดทำระเบียบเพื่อศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยที่มีการปรับปรุงข้อมูลทันสมัยอยู่เสมอ มีการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดของนักเรียนโดยมีคณะกรรมการทำโครงการวิจัยและมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ครู อาจารย์ทุกท่านมีหน้าที่ในการดูแลนักเรียนที่ติดยาเสพติด โดยใช้มาตรการนำนักเรียนที่ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐให้หายก่อนแล้วจึงให้กลับมาเรียนใหม่

สำหรับปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนที่พบมากที่สุด คือ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติดเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการเผยแพร่ เพื่อการรณรงค์ที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ด้านงานวิจัย และประเมินผลเกี่ยวกับการนำผลการศึกษามาใช้เพื่อแก้ปัญหา ยาเสพติดและปัญหาด้านการจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินงาน

อรรถพล บาลขอ¹ ศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติดพบว่า ส่วนใหญ่ครูสอนตามเนื้อหาสาระที่หลักสูตรกำหนดไว้ ให้ศึกษาในให้ค้นคว้าในห้องสมุด ดูวีดิทัศน์ ทำรายงาน เรียงความ หรือเขียนคำขวัญในวันสำคัญต่าง ๆ มีการจัดนิทรรศการและเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน และจัดให้มีการตรวจสุขภาพนักเรียน นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรม สอนทักษะด้านงานอาชีพ จัดให้มีกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมลูกเสือและเนตรนารี และให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ

¹อรรถพล บาลขอ, แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่, 2546. (บทคัดย่อ)

เกี่ยวกับยาเสพติด ให้เพื่อนในห้องเรียนคอยสอดส่องดูแล แนะนำ ดักเตือนและสังเกตพฤติกรรม ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรสอนเรื่องยาเสพติดที่ปรากฏในปัจจุบัน นำนักเรียนไปทัศนศึกษา นายวีดิทัศน์ และซีดีเรื่องยาเสพติด จัดมุมเรื่องยาเสพติด จัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและมีการจัดตั้งชมรมต่าง ๆ ให้นักเรียน

กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่ครูคอยให้ความรู้ ดักเตือน และควบคุมดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งในและนอกโรงเรียน ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียน ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดักเตือนหรือป้องกันปราบปราม และรายงานข้อมูลที่เป็นจริงกับหน่วยงานที่ต้องการหรือเกี่ยวข้อง

กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด พบว่า ครูร่วมกับผู้ปกครองคอยดูแลควบคุมพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด นำนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษา ข้อเสนอแนะ คือ นักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษาควรมีผลการตรวจที่แน่นอนว่าติดยาเสพติด และควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดูแล ช่วยเหลือ และคอยให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด

กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการดักเตือน ครูมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด และให้ผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแล มีการทำโทษ และดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อเสนอแนะ คือ การดำเนินคดีตามกฎหมายควรเป็นมาตรการสุดท้าย และประสานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อนำโปรแกรมการบำบัดรักษามาใช้ในโรงเรียน

สรายุทธิ์ ใจมั่น¹ ศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการติดสารเสพติดของนักเรียนโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขการติดสารเสพติดในกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ศึกษาข้อมูลสารเสพติดที่นิยมกันมากในกลุ่มนักเรียน คือ ยาบ้า และนำวัดก้อย่างยิ่งจากข้อมูลทราบว่าส่วนใหญ่บุคคลที่นำมาจำหน่ายในโรงเรียนทุกวันนี้เป็นนักเรียน ครูจะต้องร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึก สร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นพิษภัยและผลร้ายของการติดสารเสพติดที่จะเกิดตามมาในอนาคต โดยการสอดแทรกความรู้ในการสอนทุกครั้งทุกรายวิชา

ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการติดสารเสพติดในกลุ่มนักเรียน ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม หรือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนอื่น ๆ ก็จะลดลงและหมดไปในที่สุด

¹สรายุทธิ์ ใจมั่น, การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, 2543. (บทคัดย่อ)